

Nr 285

Av herr **Holmberg m. fl.**, om viss ändring av reglerna om förtida uttag av folkpension, m. m.

(Lika lydande med motion nr 610 i Första kammaren)

Frågan om en sänkning av pensionsåldern har vid ett flertal tillfällen varit föremål för riksdagens behandling. Från kommunistiska riksdagsgruppen har frågan tidigare aktualiserats om sänkt pensionsålder för personer sysselsatta inom yrkesgrenar med utpräglat tungt arbete. Andra lagutskottet yttrade härom i utlåtande till fjolårets riksdag att andra angelägna förbättringar av folkpensionen först borde genomföras innan frågan om sänkt pensionsålder prövades. På detta problem kan olika synpunkter anläggas. Medellivslängden har ökat. Den fysiska och psykiska spänsten är högst olika hos olika människor. Allmänt anses det betydelsefullt att äldre ges möjlighet att fortsätta med ett arbete, givetvis anpassat till deras kroppskrafter och andra personliga egenskaper. Men å den andra sidan är arbetstakten i arbetslivet numera så högt uppdriven och påfrestningarna så stora, att nuvarande pensionsålder för många ter sig som avgjort för hög.

Frågan om en sänkt pensionsålder måste enligt vår mening förr eller senare upptas till en konkret och allvarlig prövning. Intill dess att så sker kan emellertid en dellösning ske genom att lagen om *förtida uttag* av folkpension undergår en enligt vår mening välmotiverad omarbetning. Det är här fråga om personer som visserligen inte är behäftade med sådan sjukdom att de kan förtidspensioneras men likväl har sina krafter så pass nedtagna att något arbete i egentlig mening inte kan komma i fråga för deras del.

Nuvarande utformning av bestämmelserna om förtida uttag av folkpension är så ofördelaktiga, att — enligt uppgifter från riksdagens upplysningstjänst — under tiden fram till oktober 1964 endast summa 7 689 personer begagnat sig av denna möjlighet. Sannolikt är det flera av dem som blivit djupt besvikna sedan de kommit underfund med nackdelarna. Reduktionen av pensionsbeloppet är inte ringa. 48 månader före 67-årsdagen gör en reduktion av pensionen med inte mindre än 28,8 procent ($48 \times 0,6 = 28,8\%$), vilket kommer att gälla hela livet ut. Före uppnådda 67 år följer dessutom följande nackdelar: 1) Inget hustrutillägg utgår. 2) Inget kommunalt bostadstillägg utgår. 3) Inget barntillägg utgår. 4) Rätt till ersättning för sjukhusvård erhålles därefter endast under 180 dagar.

Att pensionsbeloppet reduceras kan inte riktas någon erinran emot, då eljest ett oförändrat pensionsbelopp *helt* vore liktydigt med en sänkning

av pensionsåldern. Men det borde räcka med denna spärr. De uppräknade förmånerna som nu går förlorade borde utgå även vid förtida uttag av folkpension.

För närvarande gäller ordningen att förtida uttag beviljas utan några omständliga prövningar; blanketter för ifyllande finns tillgängliga hos de lokala försäkringskassorna. Invändningen kan måhända resas att vidgade förmåner avseende hustrutillägg, kommunalt bostadstillägg etc. samt att fullt pensionsbelopp utbetalas efter uppnådda 67 års ålder skulle medföra ett massutnyttjande av förtida uttag av folkpension. Det bör dock enligt vår mening vara möjligt att förbinda beviljandet av förtida uttag med vissa villkor och att ansökningarna underkastades en noggrannare prövning. Därmed skulle på ett rimligare sätt syftet med förtida uttag av folkpension kunna uppnås eller — om man så vill — en acceptabel kompromiss till alternativet sänkt pensionsålder. I sin nuvarande utformning anser vi bestämmelserna sådana att de är helt meningslösa för dem de är avsedda att vara till gagn för.

Omdömet gäller i än högre grad s. k. uppskjutet uttag. Om förekomsten av sådana meddelar riksdagens upplysningstjänst att uppgifter saknas, vilket är fullt förståeligt. Om exempelvis en pensionär bestämmer sig för att uppskjuta uttaget av folkpension tills han blir 70 år är det enligt det pensionsbelopp som regeringen nu föreslår, nämligen 4 000 kronor, tillsammans 12 000 kronor som inte uttas under de tre åren. Från uppnådda 70 år skulle pensionen höjas med 0,6 procent för varje månad från tiden mellan uppnådda 67 år och till fyllda 70 år eller 36 månader. Det gör 21,6 procent och en höjning av pensionen till 4 864 kronor ($36 \text{ månader} \times 0,6 \% = 21,6 \%$ eller 864 kronor). Det krävs sålunda drygt 13 år innan de avstådda 12 000 kronorna »hämtats in». Var spåra en sådan optimism om ett långt liv? Om det över huvud taget skall vara någon mening med bestämmelser om uppskjutet uttag av folkpension är det alldeles uppenbart att en omarbeting av dessa är av nöden.

Redan har nämnts att förtida uttag innebär att rätten till ersättning för sjukhusvård endast erhålles under 180 dagar. Frågan om en reformering av sjukförsäkringen är under utredning och väntas bli föremål för riksdagens behandling. Men hittills lär utredningen endast vara klar med frågan om tandvårdens inordnande i sjukförsäkringen. Vi anser för vår del att bestämmelsen om begränsningen för sjukhusvård för pensionärer till 180 dagar är mogen för en omedelbar avskrivning. Målet måste vara att nå fram till en försäkring som för den enskilde ger kostnadsfri både sjukhus- och läkarvård samt medicin. Ett steg på vägen mot ett sådant mål är att nyssnämnda begränsning för pensionärerna slopas.

Det är också ett faktum att medicinutgifterna är en stor ekonomisk belastning för de gamla. En del landsting och enskilda kommuner har börjat

tillämpa fri medicin för pensionärer som åtnjuter kommunalt bostadstilllägg. Också på detta område är det angeläget att pensionärerna i landet som helhet beredes likartade förmåner. Eftersom principen är att den enskildes kostnader på området till grundläggande del täckes via sjukförsäkringen bör också detta ske beträffande fri medicin som ett första steg åt de folkpensionärer, som åtnjuter kommunalt bostadstilllägg. Med beviljandet av detta skulle sålunda kunna följa ett medicinkort berättigande till medicin enligt receptordination. En etapp på vägen att lösa denna fråga bör vara att skyndsamt företa en översyn av de avgiftsfria medicinerna i syfte att komplettera förteckningen över sådana.

De i denna motion förordade förändringarna i lagen om allmän försäkring berör i flera avseenden sådana problem, som tarvar en närmare granskning innan lämpligt avvägda förslag till lagtext kan ställas. De bör bli föremål för en skyndsamt utredning.

Med åberopande av anförd motivering föreslås,

att riksdagen måtte besluta

att nu gällande begränsning av ersättningen åt folk- och förtidspensionär för sjukhusvård till 180 dagar slopas och att till följd härav paragraf 3 i kap. 4 »Särskilda bestämmelser om sjukförsäkring» helt utgår;

att till vederbörande lagutskott hemställa om härav föranledd ändring och paragrafnumrering rörande övrig lagtext;

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om en skyndsamt utredning rörande i denna motion förordade ändringar i lag om förtida uttag av folkpension samt ändring av sjukförsäkringslagen angående förordad vidgning av bestämmelserna om kostnadsfri medicin och att förslag till sådana lagändringar förelägges 1966 års riksdag.

Stockholm i januari 1965

Helmer Holmberg

Henning Nilsson

Erik Karlsson

Gustav Lorentzon

Gunvor Ryding

Axel Jansson